

פרשת תולדות התשפ"ד

ari.kahn@biu.ac.il

הרב ארי דוד קאהן

1. בראשית פרק כו פסוק א - לג (פרשת תולדות)

(א) ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם ויגדל יצחק אל-אבימלך מלך-פלשתים גררה: (ב) ויבא אליו ה' ויאמר אל-תירד מצרימה שכן בארץ אשר אמר אליך: (ג) גור בארץ הזאת ואהנה עמך ואברכך כפי-לך ולזרעך אתן את-פל-הארצת האל והקמתי את-השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך: (ד) והרביתי את-זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את פל-הארצת האל והתברכו בזרעך כל גוני הארץ: (ה) ועקב אשר-שמע אברהם בקלי וישמר משמרתי מצותי חקותי ותורתתי: (ו) וישב יצחק בגרר: (ז) וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי הוא כי נרא לאמר אשתי פו-תהרגני אנשי המקום על-דרכה כי טובת מראה הוא: (ח) ויהי כי ארכו-לו שם הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון ויבא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו: (ט) ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אף הגה אשתך הוא ואיך אמרת אחתי הוא ויאמר אליו יצחק כי אמרתי פו- אמות עליה: (י) ויאמר אבימלך מה-זאת עשית לנו כמעט שכב אתך העם את-אשתך והבאת עלינו אשם: (יא) ויצו אבימלך את-פלי-העם לאמר הנגע באיש הגה ובאשתו מות יומת: (יב) ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה':

Yitzchak sowed in that land, and he reaped in that year one hundredfold because God had blessed him.

(יג) ויגדל האיש ויגדל הלוף ויגדל עד כפי-גדל מאד: (יד) ויהי-לו מקנה-צאן ומקנה בקר ועבדה רבה ויקנאו אתו פלשתים: (טו) וכל-הבארת אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר: (טז) ויאמר אבימלך אל-יצחק לך מעמנו כי-עצמת-ממנו מאד: (יז) ויגדל משם יצחק ויטח בנחל-גרר וישב שם: (יח) וישב יצחק ויחפר את-בארת המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אתרי מות אברהם ויקרא להן שמות פשמת אשר-קרא להן אביו: (יט) ויחפרו עבדי-יצחק בנחל וימצאו-שם באר מים חיים: (כ) ויריבו רעי גרר עם-רעי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם-הבאר עשוק כי התעשקו עמו: (כא) ויחפרו באר אחרת ויריבו גם-עליה ויקרא שמה שטנה: (כב) ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחבות ויאמר כפי-עלתה הרחיב ה' לנו ופרנינו בארץ: (כג) ובעל משם באר שבע: (כד) ויבא אליו ה' בלילה ההוא ויאמר אנכי אלקי אברהם אביך אלי-תירא כי-אתך אנכי וברכתיה והרביתי את-זרעך בעבור אברהם עבדי: (כה) ויבן שם מזבח ויקרא בשם ה' ויט-שם אהלו ויכרו-שם עבדי-יצחק באר: (כו) ואבימלך הלך אליו מגרר ואחזת מרעהו ופיכל שר-צבאו: (כז) ויאמר אלהם יצחק מדוע באתם אלי ואתם שונאתם אתי ותשלחוני מאתכם: (כח) ויאמרו ראו ראינו כפי-הנה ה' עמך ונאמר תהי גא אלה בינו-תינו בינינו ובינך ונכרתה ברית עמך: (כט) אם-תעשה עמנו רעה כאשר לא נגענוך וכאשר עשינו עמך רק-טוב ונשלחך בשלום אתה עתה ברוך ה': (ל) ויעש להם משתה ויאכלו וישתו: (לא) וישקימו בבקר וישבעו איש לאתיו וישלחם יצחק וילכו מאתו בשלום: (לב) ויהיו ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על-אדות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים: (לג) ויקרא אתה שבעה עלי-כן שם-העיר באר שבע עד היום הזה:

2. בראשית פרק כא פסוק כב - לד (פרשת וירא)

(כב) ויהי בעת ההוא ויאמר אבימלך ופיכל שר-צבאו אל-אברהם לאמר אלהים עמך בכל אשר-אתה עשה: (כג) ועתה השבעה לי באלהים הנה אם-תשקר לי ולניני ולנכדי פתסד אשר-עשיתי עמך תעשה עמדי ועם-הארץ אשר-גרתי בה: (כד) ויאמר אברהם אנכי אשבע: (כה) והוכח אברהם את-אבימלך על-אדות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך: (כו) ויאמר אבימלך לא ידעתי מי עשה את-הדבר הזה וגם-אתה לא-הגדת לי וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום: (כז) ויקח אברהם צאן ובקר ויתן לאבימלך ויכרתו שניהם ברית: (כח) ויצב אברהם את-שבע כבשת הצאן לבדהו: (כט) ויאמר אבימלך אל-אברהם מה הנה שבע כבשת האלה אשר הצבת לבדהו: (ל) ויאמר כי את-שבע כבשת תקח מגי בעבור תהנה-לי לעדה כי חפרתי את-הבאר הזאת:

(לא) **על־פִּנּוֹן קָרָא לְמָקוֹם הַהוּא בְּאֶרֶץ שְׁבַע כִּי שָׁם נִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם:** (לב) **וַיִּכְרְתוּ בְרִית בֵּבְאֵר שְׁבַע וַיִּקְּמוּ אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל שְׂרָצְבָאוּ וַיָּשְׁבוּ אֶל־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים:** (לג) **וַיִּטַּע אֲשֶׁל בֵּבְאֵר שְׁבַע וַיִּקְרָא־שָׁם בְּשֵׁם ה' אֵל עוֹלָם:** (לד) **וַיִּגַר אַבְרָהָם בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים יָמִים רַבִּים:**

3. תרגום אונקלוס בראשית פרק כו פסוק כד - כה (פרשת תולדות)

(כד) **וְאֶתְגַּלִּי לִי־יָי בְּלִילְיָא הַהוּא וְאָמַר אֲנָא אֱלֹהֵיהּ דְּאַבְרָהָם אַבּוּךָ לָא תְדַחֵל אַרְיִי בְּסַעְדָּךְ מִיַּמְרֵי וְאַבְרָכְנָךְ וְאַסְגִּי יַת בְּנֵךְ בְּדִיל אַבְרָהָם עַבְדִּי: (כה) וּבְנָא תְּמָן מְדַבְּחָא וְצִלִּי בְּשָׂמָא דִּי וּפְרָסִיהּ תְּמָן לְמִשְׁכְּנֵיהּ וּכְרוּ תְּמָן עַבְדֵּי יִצְחָק בִּירָא:**

4. רש"י בראשית פרק כו פסוק יב (פרשת תולדות)

בארץ ההיא - אף על פי שאינה חשובה בארץ ישראל וְשָׂרְאֵל עֲצָמָה, כְּאֶרֶץ שְׁבַע גוֹיִים: בשנה ההיא - אף על פי שאינה פתקנה, שהיתה שנת רעבון: בארץ ההיא בשנה ההיא - שניהם למה? לומר, שהארץ קשה והשנה קשה: מאה שערים - שאמדה כמה ראויה לעשות, ועשתה על אחת שאמדה מאה. ורבותינו אמרו אמד זה למעשרות היתה:

5. גור אריה בראשית פרק כו פסוק יב (פרשת תולדות)

כארץ ישראל עצמה. אף על גב דודאי ארץ ישראל הוא, שהרי אסר לו הקדוש ברוך הוא לצאת חוץ לארץ (רש"י פסוק ב), אפילו הכי לא היתה עיקר ארץ ישראל עצמה:

6. רבי אברהם בן הרמב"ם בראשית פרק כו פסוק יב (פרשת תולדות)

ומאמרו מאה שערים לפי הפשט טעמו "מאה מ(שיעור) הזרע" וזה פלא גדול ... והחכמים ז"ל בדרש אמרו יותר מזה ואמר ר' סעדיה ז"ל כי אותה שנה היתה שנת בצורת והארץ צמאה (כמבואר) בעדות מריבתם על הבארות והנה זה נס גדול יותר:

7. אלשיך על בראשית פרק כו פסוק יב (פרשת תולדות)

ויזרע יצחק בארץ ההיא נצטרפו שתי זכיות. א. היות יצחק. ב. היות הארץ ההיא זבת חלב ודבש. ועל ידי כן וימצא בשנה ההיא שנת מארת רעב מאה פעמים על מה ששיערו הכרי. כי אחר העמדת כרי ולא היה סמוי מן העין נתרבה מאה פעמים כשנמדד על אחד ששיערוהו. והנה היה לו לומר ויברכהו ה' וימצא בשנה וכו' ולא אחר כך, אך יאמר שמדד ומצא מאה שערים, וגם אחר שהיה גם כן מדוד באופן שהיה בלתי סמוי מן העין וגם מדוד שאין הברכה שורה בהם, עם כל זה שבוברכהו ה' ונתרבה עוד אחר כל זאת. (יג) ואחרי זאת היה הולך וגדל קו לקו עד כי גדל מאד בהדרגה, ולא בבת אחת מפני העין. (יד) והנה עד כה שלא היה טובו כל כך גלוי, כי היו תבואות וכיוצא הניתנים באוצרות לא קנאו בו פלשתים, אך כאשר ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבודה רבה, שהוא דבר המתפשט בשדות בכל הארץ, אז לבשו קנאה ויקנאו אותו פלשתים:

8. העמק דבר בראשית פרק כו פסוק יב (פרשת תולדות)

מאה שערים. והיה שנת רעב והכרח לאנשי המדינה לסחור עמו ולקנות תבואה: ויברכהו ה'. במסחור התבואה ולא נעשה רצון המלך:

9. תורה תמימה בראשית פרק כו פסוק יב (פרשת תולדות)

ויזרע יצחק - דוסתאי ב"ר ינאי אומר משום ר' מאיר, הרי הוא אומר ביצחק וברכתיך והרביתי את זרעך, דרש יצחק, הואיל ואין ברכה שורה אלא במעשה ידי, עמד זרע, שנאמר ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא מאה שערים⁽⁷⁾ [תוספתא ברכות פ"ו]:

10. תוספתא מסכת ברכות פרק ו הלכה יג

דוסתאי ברבי ינאי אמר משום ר"מ הרי הוא אומר ביצחק (בראשית כו) וברכתיך והרביתי את זרעך דרש יצחק הואיל ואין ברכה שורה אלא במעשה ידיו עמד זרע שנא' (שם) ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא [וגו' מאה מנין מאה שערים מאה דגנים ומאה דגנים ששערום מאה פעמים ונמצא על אחת מאה במה ששיערו]:

11. תוספתא מסכת ברכות פרק ו הלכה ח

ר' דוסתאי בי ר' ינאי אמ' משם ר' מאיר הרי הוא או' ביצחק וברכתך והרבתי את זרעך בעבור אברהם עבדי, דרש יצחק ואמ' הואיל ואין הברכה שורה אלא על מעשה ידי, עימר וזרע, שנ' וזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים, מאה מנין. מאה שערים, מאה דגנים. מאה שערים ששערו מאה פעמים, נמצא על אחד מאה במה ששיערו.

12. בראשית פרק כה פסוק יט - כג (פרשת תולדות)

(יט) ואלה תולדות יצחק בן-אברהם אברהם הוליד את-יצחק: (כ) ויהי יצחק בן-ארבעים שנה בקחתו את-רבקה בת-בתואל הארמי מפזן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה: (כא) ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו: (כב) ויתרצצו הבנים בקרבה ותאמר אם-פן למה זה אנכי ותלד לדרש את-ה': (כג) ויאמר ה' לה שני גוים בבטןך ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר:

13. תרגום אונקלוס בראשית פרק כה פסוק כא (פרשת תולדות)

ויצלי יצחק קדם יי לקביל אתמיה ארי עקרא היא וקביל צלותיה יי ועדיאת רבקה אתמיה.

14. בראשית פרק כב (פרשת וירא)

(ה) ויאמר אברהם אל-נעריו שבו-לכם פה עם-החמור ואני והנער גלכה עד-פה ונשתתוה ונשוכה אליכם: (ו) ויפקח אברהם את-עצמי העלה וישם על-יצחק בנו ויפקח בידו את-האש ואת-המאכלת וילכו שניהם יחדו: (ז) ויאמר יצחק אל-אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בגי ויאמר הגה האש והעצים ואיה הששה לעלה: (ח) ויאמר אברהם אלהים יראה-לו הששה לעלה בגי וילכו שניהם יחדו: ... (יג) וישא אברהם את-עיניו וירא והגה-איל אחר נאחז בסבב בקרניו וילד אברהם ויפקח את-האיל ויעלהו לעלה תחת בנו: ... (יט) וישב אברהם אל-נעריו ויקמו וילכו יחדו אל-באר שבע וישב אברהם בבאר שבע:

15. בראשית פרק כד (פרשת חיי שרה)

(י) ויפקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילדו וכל-טוב אדניו בקדו ויקם וילדו אל-אבם ויהרים אל-עיר נחור: (יא) ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל-באר המים לעת ערב לעת צאת השאבת: (יב) ויאמר ה' אלהי אדני אברהם הקרה-נא לפני היום ועשה-חסד עם אדני אברהם: (יג) הגה אנכי נצב על-עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים: (יד) והנה הנער אשר אמר אליה הטיגא כדף ואשתה ואמרה שתה וגם-גמליך אשקה אתה הלכת לעבדך ליצחק ובה אדע כיי-עשית חסד עם-אדני: (טו) ויהי-הוא טרם כלה לדבר והגה רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל בן-מלכה אשת נחור אחי אברהם וכדה על-שכמה: ... (מד) ואמרה אלי גם-אתה שתה וגם לגמליך אשאב הוא האשה אשר-הכית ה' לבן-אדני: ... (סב) ויצחק בא מבוא באר לחי ראי והוא יושב בארץ הנגב: (סג) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והגה גמלים באים: (סד) ותשא רבקה את-עיניה ותרא את-יצחק ותפל מעל הגמל: (סה) ותאמר אל-העבד מיהאיש הלזה ההלך בשדה לקראתנו ויאמר העבד הוא אדני ותקח הצעיר ותתקס: (סו) ויספר העבד ליצחק את כל-הדברים אשר עשה: (סז) ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויפקח את-רבקה ותהי-לו לאשה ויאהבה וינתם יצחק אחרי אמו:

16. תרגום אונקלוס בראשית פרק כד פסוק סג - סד (פרשת חיי שרה)

(סג) ונפק יצחק לצלאה בפקלא למפני רמשא וזקף עינוהי וחזא והא גמליא אתן. (סד) וזקפת רבקה ית עינהא וחזת ית יצחק ואתרכינת מעל גמלא:

17. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כו עמוד ב

יצחק תקן תפלת מנחה - שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ואין שיחה אלא תפלה, שנאמר תפלה לעני כי - יעטף ולפני ה' ישפך שיחו,

18. אבן עזרא בראשית פרק כד פסוק סג (פרשת חיי שרה)

לפנות ערב קרוב מביאת השמש

19. בעל הטורים בראשית פרק כד פסוק סג (פרשת חיי שרה)

לשוח בשדה. היינו תפלה שיצחק תיקן תפלת המנחה (ברכות כו ב) ואז נזדמנה לו רבקה. והיינו דכתיב (תהלים לב ו) על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא, דהיינו אשה דכתיב (משלי יח כב) מצא אשה מצא טוב (ברכות ח א):

20. ספורנו בראשית פרק כד פסוק סג (פרשת חיי שרה)

...אף על פי שכבר התפלל בבאר לחי ראי וקודם שהתפלל נענה על דרך מן היום אשר נתת את לבך [להבין] להתענות נשמעו דבריך (דניאל י, יב):

21. אלשיך על בראשית פרק כד פסוק סג (פרשת חיי שרה)

אמר כי כאשר נשא עיניו, לא נתן אל לבו על אליעזר שמא הוא הבא בגמליו, כי אם והנה גמלים באים. והוא כי ראה גמלים באים, והוא מהטעם האמור כי הנה אתמול יצא אליעזר מעם אברהם ואיך היום חזר עם האשה, שלא ידע כי קפצה לו הארץ בהליכה ובחזרה, ולא לן בבית לבן כי אם לילה אחת.

22. כלי יקר בראשית פרק כד פסוק סג (פרשת חיי שרה)

ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. חז"ל (ברכות כו ב) למדו מכאן שיצחק תיקן תפילת מנחה שהוא לפנות ערב סמוך להערב שמש. ומכאן סמך למה שאמרו חז"ל (שם ו ב) לעולם יזהר אדם בתפילת המנחה שכן אליהו לא נענה כי אם בתפילת המנחה, ואף על פי שאברהם ויעקב תיקנו גם תפילת שחרית וערבית, מכל מקום לא מצינו שנענו מיד ותיכף, אבל בתפילת מנחה מצינו שיצחק נענה מיד, כי מסתמא התפלל יצחק על הזיווג בעוד היות אליעזר בדרך, כי על זאת יתפלל כל חסיד לעת מצוא זו אשה (שם ח א) ולכך הלך להתפלל תפילה זו בשדה. שאם נתן לו ה' השדה המוכן לזריעה ביתר שאת על שאר כל השדות, כמו שנאמר (בראשית כו יב) ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא מאה שערים, קל וחומר שיתן לו אשה קרקע עולם אשר תוציא זרע טוב וישר בעיני אלהים, ומיד כאשר התפלל עליה כתיב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים, כי בשעת התפילה היה נותן עיניו למטה, ומיד אחר סיום התפילה נשא עיניו למעלה וירא כי היה נענה מיד, והנה גמלים באים נושאים את בת זוגו, ומזה למדו שיותר האדם נענה בתפילת המנחה, וטעמו של דבר לפי שמדת הדין מקטרג דוקא בלילה, ועל כן תפילת ערבית הסמוכה ללילה, וכן תפילת שחרית גם כן סמוכה ללילה שעברה, אבל מנחה רחוק משני לילות על כן אין בתפילה זו שום קטיגור:

23. תלמוד בבלי מסכת שבת דף לא עמוד א

אמר ריש לקיש: מאי דכתיב והיה אמונת עתיך חסן ישועות חכמת ודעת וגו' - אמונת - זה סדר זרעים, עתיך - זה סדר מועד, חסן - זה סדר נשים, ישועות - זה סדר נזיקין, חכמת - זה סדר קדשים, ודעת - זה סדר טהרות. ואפילו הכי יראת ה' היא אוצרו. אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, צפית לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר? ואפילו הכי: אי יראת ה' היא אוצרו - אין, אי לא - לא. משל לאדם שאמר לשלוחו: העלה לי כור חטישן לעלייה. הלך והעלה לו. אמר לו: עירבת לי בהן קב חומטון? אמר לו: לאו. אמר לו: מוטב אם לא העלית.

24. ישעיהו פרק לג פסוק ו

והנה אמונת עתיך חסן ישועת חכמת ודעת יראת ה' היא אוצרו: ס

25. בראשית פרק כה (פרשת תולדות)

(כה) ויצא הראשון אדמוני פלו פאדרת שער ויקראו שמו עשו: (כו) ואחריו יצא אחיו וידו אהזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב ויצתק בן־שנים שנה בלדת אתם: (כז) ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים: (כח) ויאקב יצתק את־עשו פייציד בפיו ורבקה אהבת את־יעקב: (כט) ויגד יעקב נגיד ויבא עשו מוֹי־שדה והוא עיף:

26. רש"י בראשית פרק כה פסוק כז (פרשת תולדות)

איש שדה - כמשמעו, אדם בטל וצודה בקשתו חיות ועופות: תם - אינו בקי בכל אלה, כלבו פן פיו, מי שאינו קריף לרמות קרוי תם:

27. רשב"ם בראשית פרק כה פסוק כז (פרשת תולדות)

יושב אהלים - רועה צאן אביו, כמו שפירשתי אצל יושב אהל ומקנה:

28. בראשית פרק כז (פרשת תולדות)

(א) ויהי כִּי־יָגֵן יַצְחָק וַתִּכְתְּבֵינּוּ עֵינָיו מִרְאֵת וַיִּקְרָא אֶת־עֵשָׂו בְּנֹהַגְדָל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַגִּנִּי: (ב) וַיֹּאמֶר הַנְּהַגְנָה זָקֵנִי לֹא יִדְעֵנִי יוֹם מוֹתִי: (ג) וַעֲתָה שְׂאֵנָא כְּלִיָּה תִלְוֶיךָ וְקִשְׁתְּךָ וְצֵא הַשְּׂדֵה וְצוּדָה לִי צֵיד: (ד) וַעֲשֵׂה־לִּי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶתְבְּתִי וְהִבִּיאָה לִּי וְאֶכְלָה בַעֲבוּר תְּבָרְכֶךָ נַפְשִׁי בְּטָרֶם אָמוּת: ... (ה) וּרְבִיקָה שִׁמְעַת בְּדָבָר יַצְחָק אֶל־עֵשָׂו בְּגֹן וַיִּלְךָ עֵשָׂו הַשְּׂדֵה לְצוּד צֵיד לְהִבְיֵא: ... (ז) וַעֲתָה בְנִי שְׁמַע בְּקִלִּי לְאֲשֶׁר אָנִי מְצַוָּה אִתְּךָ: (ט) לְךָ־נָא אֶל־הַצֹּאֵן וְקַח־לִּי מִשָּׁם שְׁנֵי גְדֵי עֲזִים טָבִים וְאֶעֱשֶׂה אִתְּם מִטְעָמִים לְאֶבְיֶיךָ כַּאֲשֶׁר אָהֳבִי: ... (יט) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו אֲנֹכִי עֹשֶׂו בְּכִרְךָ עֲשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי קוּם־נָא שָׁבָה וְאֶכְלָה מִצֵּידִי בַעֲבוּר תְּבָרְכֵנִי נַפְשֶׁךָ: (כ) וַיֹּאמֶר יַצְחָק אֶל־בְּנוֹ מִה־זֶה מִתְרַתְּ לְמַצָּא בְּנִי וַיֹּאמֶר כִּי הִקְרָה ה' אֱלֹהֶיךָ לְפָנָי: (כא) וַיֹּאמֶר יַצְחָק אֶל־יַעֲקֹב גִּשְׂה־נָא וְאִמְשֶׁךָ בְּנִי הַאֲתָה זֶה בְּנִי עֹשֶׂו אִם־לֹא: (כב) וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יַצְחָק אָבִיו וַיִּמְשָׁהוּ וַיֹּאמֶר הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִזְדִּים יָדֵי עֹשָׂו: (כג) וְלֹא הִפִּירוּ כִּי־הָיוּ יָדָיו פִּיזֵי עֹשָׂו אֲחִיו שְׁעֵרֶת וַיְבָרְכֵהוּ: (כד) וַיֹּאמֶר אֲתָה זֶה בְּנִי עֹשָׂו וַיֹּאמֶר אָנִי: (כה) וַיֹּאמֶר הַגִּשְׂה לִּי וְאֶכְלָה מִצֵּיד בְּנִי לִמְעַן תְּבָרְכֶנּוּ נַפְשִׁי וַיִּגַּשְׁלוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ גִּזְוֹ וַיִּישָׂת: (כו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו יַצְחָק אָבִיו גִּשְׂה־נָא וּשְׁקֵה־לִּי בְּנִי: (כז) וַיִּגַּשׁ וַיִּשְׁקֵלֵוּ וַיִּרַח אֶת־רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רֵאֵה רִיחַ בְּנִי כִּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בָּרַכְו ה': (כח) וַיִּתְּרֵלָהּ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרַב דָּגָן וְתִירֹשׁ: (כט) יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֵמִים הַנְּהַ גְבִיר לְאֲחֵיךָ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ בְּנִי אִמָּה אֲרַרְיָה אֲרוּר וּמְבָרְכִיָה בְּרוּךְ: (ל) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּלָה יַצְחָק לְבָרְךָ אֶת־יַעֲקֹב וַיְהִי אָךְ יָצָא יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פָּנָי יַצְחָק אָבִיו וַעֲשָׂו אֲחִיו בָּא מִצִּידוֹ: (לא) וַיַּעַשׂ גַּם־הוּא מִטְעָמִים וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יָקָם אָבִי וַיֹּאכַל מִצֵּיד בְּנֹו בַעֲבֹר תְּבָרְכֵנִי נַפְשֶׁךָ: (לב) וַיֹּאמֶר לוֹ יַצְחָק אָבִיו מִי־אַתָּה וַיֹּאמֶר אָנִי בְּנֶךָ בְּכִרְךָ עֹשָׂו: (לג) וַיִּחַרַד יַצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה עַד־מָאֹד וַיֹּאמֶר מִי־אַפּוֹא הוּא הַצֵּיד־צֵיד וַיָּבֵא לִי וְאֶכַל מִכָּל בְּטָרֶם תְּבֹא וְאֶבְרַכְהוּ גַם־בְּרוּךְ יִהְיֶה: (לד) כַּשְׁמַע עֹשָׂו אֶת־דְּבָרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צָעֲקָה גְדֹלָה וּמְרָה עַד־מָאֹד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בְּרַכְנִי גַם־אֲנִי אָבִי: (לה) וַיֹּאמֶר בָּא אֲחִיךָ בְּמַרְמָה וַיִּקַּח בְּרַכְתְּךָ: (לו) וַיֹּאמֶר הַכִּי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַעַמִּים אֶת־בְּרַכְתִּי לָקַח וְהִנֵּה עָתָה לָקַח בְּרַכְתִּי וַיֹּאמֶר הֲלֹא־אֶצְלַתְּ לִי בְּרַכָּה: (לז) וַיַּעַן יַצְחָק וַיֹּאמֶר לַעֲשׂו הֵן גְּבִיר שְׁמִתְוִי לָךְ וְאֶת־פְּלֵ־אֲחִיו נָתַתִּי לוֹ לְעַבְדִּים וְדָגָן וְתִירֹשׁ סִמְכַתִּיו וְלִכְהָ אֲפּוֹא מִה אֶעֱשֶׂה בְּנִי: (לח) וַיֹּאמֶר עֹשָׂו אֶל־אָבִיו הִבְרַכְתָּ אֶתְךָ הוּא־לָךְ אָבִי בְּרַכְנִי גַם־אֲנִי אָבִי וַיִּשָּׂא עֹשָׂו קוֹל וַיְבַךְ: (לט) וַיַּעַן יַצְחָק אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשְׁבָהּ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעַל: (מ) וְעַל־חַרְבֶּךָ תַחֲלֶה וְאֶת־אֲחִיךָ תַעֲבֹד וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר תִּרְיָד וּפְרַקְתָּ עָלוֹ מֵעַל צוּאֲרָךְ: (מא) וַיִּשְׁטֵם עֹשָׂו אֶת־יַעֲקֹב עַל־הַבְּרַכָּה אֲשֶׁר בָּרַכְו אָבִיו וַיֹּאמֶר עֹשָׂו בְּלִבּוֹ יִקְרַבֵּוּ יָמֵי אָבִי וְאֶהְרַגֵּה אֶת־יַעֲקֹב אֲחִי: (מב) וַיִּגַּד לְרַבְּקָה אֶת־דְּבָרֵי עֹשָׂו בְּנֵה הַגְּדָל וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה עֹשָׂו אֲחִיךָ מִתְנַתֵּם לָךְ לְהַרְגֶּךָ: (מג) וַעֲתָה בְנִי שְׁמַע בְּקִלִּי וְקוּם בְּרַח־לָךְ אֶל־לְבַן אֲחִי חַרְנָה: (מד) וַיִּשְׁבַּת עִמּוֹ יָמִים אַחַדִּים עַד אֲשֶׁר־תִּשְׁׁב חַמַּת אֲחִיךָ: (מה) עַד־שׁוּב אֶף־אֲחִיךָ מִמָּה וְשָׁכַח אֶת אֲשֶׁר־עֲשִׂיתָ לוֹ וְשָׁלַחְתִּי וְלִקַּחְתִּיךָ מִשָּׁם לְמַה אֲשַׁכַּל גַּם־שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד: (מו) וַתֹּאמֶר רַבְּקָה אֶל־יַצְחָק קַצְתִּי כַסְפִּי מִפְּנֵי בְנוֹת חַת אִם־לָקַחְתָּ יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת־חַת כַּאֲלֵה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לְמַה לִּי חַיִּים:

29. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף פח עמוד א

ואמר רבי אלעזר: מאי דכתיב והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב וגו', אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק? אלא: לא כאברהם שכתוב בו הר, שנאמר אשר יאמר היום בהר ה' יראה, ולא כיצחק שכתוב בו שדה, שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה. אלא כיעקב שקראו בית, שנאמר ויקרא את שם המקום ההוא בית אל. אמר רבי יוחנן: גדול קבוץ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ, שנאמר ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל, וכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד.

30. פרקי דרבי אליעזר פרק כט

רבי יוחנן אומר, כל מכחישי השם הבאים בישראל נמולים בטובתם וברצונם, וביראת שמים הם נמולים, ואף על פי כן אין מאמינים בהם עד שבעה דורות, שלא ישובו המים למוצאיהם. אבל עבדים נמולים שלא בטובתם ושלא ברצונם, ואין אמונה בעבדים. כך כל עבדים שנמולו עם אברהם אבינו, לא נתקיימו לא הם ולא זרעם בישראל. ומנזן שמלן, שנאמר [בראשית יז, כז] וכל אנשי ביתו ילידו בית גמלו. ולמה מלן, בשביל הטרה, שלא יטמאו את אדוניהם במאכליהם ובמשפטיהם. ...

31. בראשית פרק כה פסוק יב - יח (פרשת חיי שרה)

(יב) ואלה תולדות ישמעאל בן-אברהם אשר ילדה הגר המצרית שפתת שרה לאברהם: (יג) ואלה שמות בני ישמעאל בשמתם לתולדתם בכר ישמעאל נביית וקצר ואדבאל ומבשם: (יד) ומשמע ודומה ומשא: (טו) חקד ומימא יטור נפיש וקדמה: מפטיר (טז) אלה הם בני ישמעאל ואלה שמותם בחצריהם ובטירתם שנים-עשר נשיאם לאמתם: (יז) ואלה שני תני ישמעאל מאת שנה ושלישים שנה ושבע שנים ויגוע וימת ויאסף אל-עמיו: (יח) וישכנו מחוילה עד-שור אשר על-פני מצרים באכה אשורה על-פני כל-אחיו נפל:

32. רש"י בראשית פרק כה פסוק יח (פרשת חיי שרה)

(יח) נפל - שכן, כמו ומדן ועמלק ובני קדם נפלים בעמק (שופטים ז). כאן הוא אומר לשון נפילה, ולהלן אומר על פני כל אחיו ישכן (בראשית ט"ז: י"ב)? עד שלא מת אברהם ישכן, משמת אברהם נפל:

33. בראשית פרק טז פסוק יב (פרשת לך לך)

והוא יהיה פרא אדם ידו בכל ידו כל בו ועל-פני כל-אחיו ישכון:

34. תרגום אונקלוס בראשית פרק כה פסוק יח (פרשת חיי שרה)

וישרו מחוילה עד חגרא דעל אפי מצרים מטי לאתור על אפי כל אחוהי שרא:

35. בראשית רבה (וילנא) פרשה מה סימן ט (פרשת לך לך)

וישכנו מחוילה וגו' - הקא את אמר נפל, ולהלן את אמר (בראשית ט"ז: י"ב): ישכן, אלא כל ימים שהיה אבינו אברהם קים ישכן, כיון שמת אבינו אברהם נפל. עד שלא פשט ידו בבית המקדש ישכן, כיון שפשט בו ידו נפל. בעולם הזה ישכן, אבל לעתיד לבוא נפל.

36. רש"י בראשית פרק כה פסוק ל (פרשת תולדות)

עדשים אדמות, ואותו היום מת אברהם, שלא יראה את עשו בן בנו יוצא לתרבות רעה, ואין זו שיבה טובה שהבטיחו הקב"ה; לפיכך קצר הקב"ה ה' שנים משנותיו, שיצחק חי מאה ושמונים שנה וזה מאה שבעים וחמש שנה, ובשל יעקב עדשים להברות את האבל. ולמה עדשים? שדומות לגלגל, שהאבלות לגלגל החוזר בעולם (ועוד מה עדשים אין להם פה, כך האבל אין לו פה, שאסור לדבר, ולפיכך המנהג להברות האבל בתחלת מאכלו ביצים, שהם עגלים ואין להם פה, כך אבל אין לו פה, כדאמרין במועד קטן (מועד קטן כא): אבל כל שלשה ימים הראשונים אינו משיב שלום לכל אדם וכ"ש שאינו שואל בתחלה, משלשה ועד שבעה משיב ואינו שואל וכו'; ב"רש"י י"ש):

37. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ד עמוד ב

אמר רבי יוחנן: מפני מה לא נאמר גון ב"אשרי" - מפני שיש בה מפלתן של שונאי ישראל, דכתיב: "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל". במערבא מתרצי לה הכי: "נפלה ולא תוסיף לנפול עוד, קום בתולת ישראל". אמר רב נחמן בר יצחק: אפילו הכי, חזר דוד וסמכן ברוח הקדש, שנאמר "סומך ה' לכל הנפלים".

38. מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת שבת דף קטו עמוד ב

סימניות מלמעלה כו'. סימניות אלו הן כמין נוניין הפוכין ולמ"ד שאין זה מקומה אלא כדי להפסיק בין פורענות כו' כדמסיק יש לכוין שע"כ באו אלו הסימנים בנוניין הפוכין כי הנו"ן מורה על פורענות כמ"ש פ"ק דברכות שע"כ לא נכתב נו"ן באשרי לפי שהיא מורה על הנפילה וע"כ הם הפוכים שיתהפך הנפילה לטובה ע"ש סומך ה' לכל הנפלים כמ"ש שם ולמ"ד ספר חשוב בפני עצמו ע"ש חצבה עמודיה שבעה באו הנוניין בספר

זה שהוא קטן שבספרים שאין בו רק שני פסוקים לרמז שגם ספר הזה כולל נ' שערי בינה והם הפוכים שהם מתהפכים מדעת בן אדם שלא יוכל לעמוד עליהם וגם משה הנזכר בשני פסוקים האלה לא זכה רק למ"ט פנים כמ"ש ותחסרהו מעט מאלהים כדאמרי' במס' נדרים וענין שרמז שנחלקה התורה לז' ספרים כמ"ש שהיא אומנתו של הקדוש ברוך הוא בבריאת עולם בז' ימי בראשית כמ"ש ואהיה אצלו אמון והיינו חצבה התורה עמודיה של עולם שבעה שהם שבעת ימי בראשית:

39. זוהר מהדורת הסולם - בראשית פרשת בראשית א מאמר ה' מינים דערב רב אות רכח

ואינון (דף כ"ה ע"ב) עזא ועזאל דמנייהו נשמטהון דערב רב, דאינון נפילים דאפילו גרמיהו לזנות בתר נשיא דאנון טבאן, ובגין דא אפיל לון קב"ה מעלמא דאתי, דלא יתא לון חולקא תמן, ויהיב לון אגרייהו בהאי עלמא כד"א ומשלם לשוונאיו אל פניו להאבדו וגו'.

40. תלמוד בבלי מסכת יומא דף סז עמוד ב

תנא דבי רבי ישמעאל: עזאזל - שמכפר על מעשה עזא ועזאל.

41. בראשית פרק כג פסוק ב - ג (פרשת חיי שרה)

(ב) ותמת שרה בקרנת ארבע הוא תברון בארץ פגעו ויבא אברהם לספד לשרה ולביתה: (ג) ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני חת לאמר: